

Vergroening van waterrijke veenweidegebieden

RESULTATEN VAN DE GELIJKNAMIGE GLB-PILOT IN EEN NOTENDOP

Maart 2021

Voorsorteren op veranderend GLB

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid gaat in 2023 veranderen. Belangrijke verandering is dat de huidige vergoedingseisen onderdeel worden van de basispremie en dat er een nieuw instrument komt, de ecoregeling, voor meer prestatiegerichte betalingen.

Deze betalingen vormen een (vrijwillig te kiezen) aanvulling op de basispremie. Belangrijke vraag is uit welke maatregelen de grondgebruiker straks in de ecoregeling kan kiezen. Dat 'menu' bepaalt niet alleen of hij ermee uit de voeten kan, maar ook in hoeverre het GLB kan bijdragen aan regionale opgaven. Omdat de veenweidegebieden de komende jaren voor serieuze uitdagingen staan (denk aan bodemdaling en klimaat), is hun positie in het nieuwe GLB van groot belang. Dus toen zich eind 2018 de mogelijkheid voordeed om hiervoor ideeën te leveren in een zogeheten GLB-pilot, hebben we die kans met drie collectieven (Water, Land & Dijken, Noord-Holland Zuid en Rijn Vecht & Venen) gegrepen. De gezamenlijke werkgebieden van onze collectieven omvatten 60 à 65.000 ha veenweidegebied in Noord-Holland en Utrecht.

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

De pilot is uitgevoerd in 2019 en 2020. Hij had drie speerpunten:

- Ontwikkelen en testen van een keuzemenu met puntenstelsysteem voor bodem-, water en klimaatmaatregelen. Dit onderdeel is bedoeld om ideeën te ontwikkelen voor de invulling van de ecoregeling in veenweidegebieden. In 2019 namen hieraan 31 veehouders deel, in 2020 waren dat er 51.
- Verkennen van de afstemming van het ontwikkelde puntensysteem met duurzaamheidsinitiatieven van de zuivelketen.
- Het creëren van een effectieve groenblauwe dooradering op polderniveau. Hierbij gaat het vooral om lijnvormige verbindingen zoals ecologisch beheerde sloten, oevers, perceelsranden en andere landschapselementen. Dit onderdeel is bedoeld om te kijken of ecoregeling en ANLb elkaar kunnen versterken. Het werd alleen in 2020 uitgevoerd met 37 deelnemers.

De veenweidepilot is één van zeven GLB-pilots die verspreid over het land plaatsvonden.

In deze folder beschrijven we in het kort de resultaten.

Puntensysteem voor bodem, water en klimaat

We hebben een keuzemenu ontwikkeld van 24 maatregelen verdeeld over drie modules: bodem, water en klimaat. De veehouder kon zelf de module kiezen. Elke module heeft enkele verplichte maatregelen en een aantal vrije-keuzemaatregelen. Bij elke maatregel kon de veehouder bovendien kiezen uit verschillende prestatieniveaus met een oplopende puntenscore. Elk bedrijf moest in een minimaal aantal punten halen (niveau 'brons') om voor vergoeding in aanmerking te komen. Bij hogere bedrijfsscores (zilver, goud) nam de beloning toe. Om het voor de deelnemer simpel te houden, hebben we een speciale inteken-app ontwikkeld. De veehouder kon hierin eenvoudig aanklikken voor welke module en maatregelen hij kiest, de app berekent vervolgens zelf de puntenscore en de beloning. Ook ontwikkelden we een digitale graslandkalender waarin de gekozen maatregelen door het seizoen heen konden worden geregistreerd.

Het was goed dat we twee jaar hebben kunnen oefenen met het systeem. Daardoor hebben we de kinderziekten eruit kunnen halen en het in 2020 met een grotere groep deelnemers kunnen testen. En met succes: het puntensysteem is door de deelnemers als stimulerend en simpel ervaren en

het heeft een meerderheid van de deelnemers in beweging gezet naar een duurzamer bedrijfsvoering. Een grote meerderheid van de deelnemers vindt het in beginsel geschikt voor een brede uitrol in veenweidegebieden. Daarmee is het een kansrijke aanzet voor de invulling van de ecoregeling voor de veenweiden. Tegelijk zijn we een aantal aandachtspunten op het spoor gekomen die we meegeven aan een nieuwe pilot over een puntensysteem voor de ecoregeling die hopelijk binnenkort van start gaat. Er zijn nog twee andere GLB-pilots die een puntensysteem voor de ecoregeling hebben ontwikkeld en getest. Mede op basis van de pilotervaringen lijkt het er inmiddels op dat zo'n puntensysteem er in het nieuwe GLB ook echt gaat komen.

24 MAATREGELEN

Maatregel	WATER	BODEM		KLIMAAT	
		Watermodule	Bodemmodule	Klimaatmodule	
1. Beperking N-kunstmestgebruik	Vast	Vast	Vast	Vast	
2. Minder eiwit voeren, che...	Vast	Vast	Vast	Vast	
3. Mestvrije zone langs alle...	Vast	Vast	Vast	Vast	
4. Beperkt grasland vernieuwen / scheuren, f...	Vast	Vast	Vast	Vast	
5. Aandeel grasland (bijv. veldrijke), % grasland van bedrijfsovername	Vast	Vast	Vast	Vast	
6. Aanleg groenstroken in voorjaar	Vast	Vast	Vast	Vast	
7. Optimale bodem-pH	Vast	Vast	Vast	Vast	
8. Deelname studiegroep (minimaal 2 bijeenkomsten)	Vast	Vast	Vast	Vast	
9. Oudere koeien / minder jongvee	Vast	Vast	Vast	Vast	
10. Later maaien op mestvrije zone (2de snede meest...	Vast	Vast	Vast	Vast	
11. Geen 1e snede gras met een zeer hoge verteerbaarheid oogsten	Vast	Vast	Vast	Vast	
12. Beperking uitrijperiode drijfmest najaar	Vast	Vast	Vast	Vast	
13. Beperking uitrijperiode kunstmest najaar	Vast	Vast	Vast	Vast	
14. Stimuleren beweiding / extra lang beweiden	Vast	Vast	Vast	Vast	
15. N-Bodemoverschot (KLV)	Vast	Vast	Vast	Vast	
16. Aandeel vlinderbloemigen (gras/klaar)	Vast	Vast	Vast	Vast	
17. Aandeel eiwit van eigen land	Vast	Vast	Vast	Vast	
18. Alleen plekgewas gebruik van bestrijdingsmiddelen (niet volvoeld)	Vast	Vast	Vast	Vast	
19. Alleen plekgewas gebruik van bestrijdingsmiddelen (niet volvoeld)	Vast	Vast	Vast	Vast	
20. Handhaven van de baggerpoort (min. 1,5 m uit kant, voor 15 augustus)	Vast	Vast	Vast	Vast	
21. Handhaven van de baggerpoort (min. 1,5 m uit kant, voor 15 augustus)	Vast	Vast	Vast	Vast	
22. Ecologisch slootschonei	Vast	Vast	Vast	Vast	
23. Vanggewas / groenbemester na maai op klei - timing van zaaien	Vast	Vast	Vast	Vast	
24. Gebruik van compost / organische reststromen / vaste mest bij maai op klei	Vast	Vast	Vast	Vast	

Aansluiting van het punten-systeem op ketenprotocollen

Ook de zuivelketen ontwikkelt steeds meer protocollen voor duurzame productie. Omdat het belangrijk is dat op het erf alle pijlen dezelfde kant op wijzen, hebben we acht protocollen geanalyseerd en vergeleken met de maatregelen in het puntensysteem. Het puntensysteem blijkt wat meer maatregelgericht te zijn en de protocollen wat meer prestatiegericht, maar ze sturen beide dezelfde richting op. Dat bevestigen de deelnemers die ook

aan keten-initiatieven deelnemen. Dat is gunstig en biedt bovendien kansen voor een verdienmodel door stapeling van publieke (GLB) en private (keten) beloningen. Of dat op langere termijn standhoudt, is onzeker. De kans bestaat dat keten zich dan sterker gaat richten op regionale specialiteiten en/of goed vermarktbaar zaken zoals weidevogels, en minder op 'onzichtbare' zaken als bodem, water en klimaat.

Groenblauwe dooradering

Bij het onderdeel groenblauwe dooradering hebben we in vier polders van elk enkele honderden hectares ecologische verbindingen gecreëerd voor specifiek doelsoorten. In de Waterlandse polders Katwoude en Starnmeer is die gericht op insecten zoals vlinders en libellen, in de Noordpolder beoosten Muiden op de ringslang en in de polder Teijlingen bij Kamerik op libellen en de zwarte stern. In 'polder-gesprekken' zijn hierbij maatregelen bedacht en deelnemers gezocht. De pilotmaatregelen vormden hierbij een aanvulling op randenbeheer en ecologisch slootbeheer vanuit het agrarisch natuurbeheer (ANLb). Het aandeel dooradering steeg daarmee gemiddeld van 4,5 naar 6,1%, maar met behoorlijke verschillen in het eindresultaat per polder: van 4 tot 8%. Het in samenspraak 'ontwerpen' van een groenblauwe dooradering bleek lastiger dan gedacht.

Er was vooral vaak weinig houvast voor de keuze van doelsoorten en de vertaling van doelsoorten naar maatregelen in een gerichte ruimtelijke samenhang. En in polders waar al veel ANLb lag, bleken extra maatregelen niet altijd makkelijk inpasbaar. Toch is de aanpak op zich succesvol gebleken om samen met grondgebruikers ideeën te genereren en daarvoor draagvlak te krijgen. Bovendien kunnen maatregelen die ook in de ecoregeling passen (zoals randenbeheer en slootbeheer) het ANLb versterken en verbindingen creëren tussen ANLb-clusters.

Toekomstige rol van het collectief

In de pilot hebben de drie collectieven alle rollen vervuld die ze ook in het ANLb vervullen: van werving tot uitbetaling. In de ecoregeling zal een aantal daarvan (contractering, controle, uitbetaling en monitoring) bij de overheid berusten. Maar de collectieven zouden ook graag in de ecoregeling een rol spelen: als onafhankelijke kennispartner voor de grondgebruikers, bij het samenstellen van regionale menu's en – waar nodig – als gebiedsregisseur bij de situering van maatregelen. Op die manier kan de ecologische effectiviteit van de ecoregeling substantieel worden verhoogd.

VOOR MEER INFORMATIE

Op de website van Water, Land & Dijken

<https://waterlandendijken.nl/portfolio-item/glb-pilot/>

kunt u de uitgebreidere eindrapportage van de pilot downloaden. Hier vindt u ook een film die we over de pilot hebben laten maken waarin twee deelnemers aan het woord komen.

Colofon

TEKST: Paul Terwan. **VORMGEVING:** JoStudio
Grafisch ontwerp & Arjen Ontwerpt. **FOTO'S:**
José van Miltenburg (pag. 1, 4 onder), [Beelden](#)
[uit de video Pilot Vergroening waterrijke veen-](#)
[weidegebieden](#) (pag. 2, 3), Grada Kwantes
(pag. 4 boven), Fotoarchief WLD (pag. 5).

UITGAVE: Water, Land & Dijken,
Noord-Holland Zuid en Rijn Vecht & Venen

Dit project is gefinancierd door: